

Nr 12.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om ändring eller översyn av 16 § förordningen om nöjesskatt.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 213 av herr *Nyström* samt II: 283 av herrar *Jansson* i Kalix och *Gavelin* har hemställts, »att riksdagen *antingen* måtte antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 16 § i kungl. förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt.

Härigenom förordnas, att 16 § första stycket i kungl. förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt fr. o. m. den 1 juli 1951 skall ha ändrad lydelse på sätt nedan angives:

'Skall behållning av nöjestillställning användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål såsom för beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, för främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning eller för stödjande av rikets försvar, må befrielse meddelas av vederbörande kommun helt eller delvis från kommunen tillkommande del av skatten och därefter av länsstyrelsen för staten tillkommande del därav i samma utsträckning som kommunen medgivit befrielse.'

eller i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förnyad översyn av nämnda kungl. förordning och förslag till nya bestämmelser beträffande nöjesskatt med beaktande av här framförda önskemål».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 213.

I 16 § första stycket förordningen om nöjesskatt stadgas, att om behållning av nöjestillställning skall användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, länsstyrelsen må, efter hörande av vederbörande kommun, medgiva befrielse från nöjesskatten, dock att mot kommunens

avstyrkande befrielse icke må medgivas från den kommunen tillkommande andelen av skatten. Där behållningen endast till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål må, enligt nyss angivna grunder, befrielse medgivas från motsvarande del av nöjesskatten. Vidare stadgas i 17 § samma förordning, att om sådant medgivande som i 16 § sägs ej lämnas eller om fråga är om nöjestillställning av annat slag än där avses, kommunen må, om skäl därtill äro, medgiva befrielse från den kommunen tillkommande andelen av nöjesskatten. Enligt 18 § nämnda förordning må i fall, då preliminärt beslut om befrielse från nöjesskatt enligt 16 eller 17 § meddelats, slutligt beslut, innefattande befrielse från nöjesskatt, icke meddelas förrän anordnaren av tillställningen inkommit med redovisning över densamma. Paragraferna 16, 17 och 18 i förordningen om nöjesskatt ha icke ändrats sedan förordningen utfärdades och äro likalydande med motsvarande paragrafer i det förslag till förordning, som genom propositionen nr 344 förelades 1945 års riksdag (höstsessionen).

Rörande tillkomsten av dessa stadganden må anföras följande. Enligt 11 § förordningen om nöjesskatt den 14 juni 1940 gällde, att om nöjestillställning ägde rum uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, länsstyrelsen finge, när kommunen det tillstyrkt, medgiva befrielse från nöjesskatten eller skattebeloppets användande för det ändamål, till vars främjande tillställningen anordnats. Lämnade länsstyrelsen ej sådant medgivande eller var fråga om nöjestillställning av annat slag, ägde kommunen medgiva, att den kommunen tillkommande andelen av skatten återbetalades. I förordningen fanns icke någon motsvarighet till de nu gällande bestämmelserna om befrielse för det fall att behållningen av en nöjestillställning endast till viss del skulle användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål.

Såsom skäl för införandet i nu gällande förordning av bestämmelser om befrielse i sist angivna fall anförde departementschefen i förenämnda proposition nr 344 å s. 53 följande:

»I sakkunnigförslaget har upptagits ett särskilt stadgande av innehåll, att om behållningen till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål och till viss del för annat, må befrielse från motsvarande del av nöjesskatten medgivas. Enligt vad de sakkunniga uttalat innebär detta stadgande endast ett lagfästande av redan gällande praxis. På grund härav och då det föreslagna stadgandet icke föranlett någon erinran från remissinstansernas sida, har samma stadgande upptagits jämväl i departementsförslaget. Befrielse från nöjesskatt torde böra ifrågakomma endast om en väsentlig del av behållningen skall användas för sådant ändamål, varom nu är fråga, och där anledning icke föreligger till antagande, att ett privatekonomiskt vinstintresse ligger bakom anordnandet av tillställningen.»

I motiveringen till 18 § nöjesskatteförordningen anförde departementschefen i nämnda proposition nr 334 å s. 54—55 bl. a. följande:

»Emellertid bör en viss kontroll utövas även över sådana nöjestillställningar, för vilka förhandsbeslut om befrielse från nöjesskatt meddelas. Skulle nämligen ett sådant fall inträffa, att omkostnaderna för en nöjestillställning, vars behållning avses exempelvis för välgörande ändamål, ge

nom anordnarens egna åtgärder — provisioner, dryga »representationskostnader» o. s. v. — uppgått till så högt belopp, att behållningen blivit förhållandevis ringa, torde befrielse från nöjesskatt icke böra medgivas. Med hänsyn härtill föreslås i departementsförslaget, att ett i förväg meddelat beslut om befrielse från nöjesskatt skall vara endast preliminärt, och att definitivt beslut, innefattande befrielse från nöjesskatt, icke må meddelas förrän redovisning avgivits för tillställningen i fråga. Denna redovisning bör innefatta besked om bl. a. hur stort belopp som tillgodoförts det ändamål, som åberopats till stöd för ansökningen om befrielse från nöjesskatt. Därest redovisningen kan anses utvisa, att tillställningen icke anordnats med tillräckligt beaktande av det syfte, för vilket tillställningen uppgivits äga rum, bör det definitiva beslutet över ansökningen om befrielse från nöjesskatt gå ut på avslag på densamma, varefter deklaration i vanlig ordning avfordras anordnaren av tillställningen.»

Såsom framgår av ovan återgivna bestämmelser i 1940 års nöjesskatteförordning kunde enligt dessa bestämmelser nöjesskatten icke av länsstyrelsen efterskänkas med mindre kommunen tillstyrkt detta; länsstyrelsen var sålunda vid prövningen av dessa ärenden bunden av kommunens veto, även såvitt rörde den statliga andelen av nöjesskatten. Däremot kunde kommunen, om länsstyrelsen avslagit en ansökan om befrielse, efterskänka den kommunen tillkommande andelen av nöjesskatten.

Denna kommunala vetorätt ansågs av 1944 års nöjesskatteutredning utgöra ett hinder för en enhetlig rättstillämpning vid avgörandet av ärenden om skattebefrielse. Utredningen föreslog bl. a. med hänsyn härtill, att det kommunala vetot skulle upphävas. Såsom framgår av innehållet i 16 § i gällande förordning om nöjesskatt anslöto sig statsmakterna icke till utredningens förslag i denna del. Som motivering för sitt ståndpunktstagande anförde departementschefen i ovannämnda proposition nr 344 å s. 53—54 följande:

»Vad härefter angår det av de sakkunniga väckta förslaget om borttagande av det kommunala vetot i ärenden rörande befrielse från nöjesskatt enligt denna paragraf har jag ansett mig i denna del icke böra följa de sakkunniga. Då emellertid den nu gällande bestämmelsen om befrielse från nöjesskatt för tillställning, som äger rum för välgörande eller allmännyttigt ändamål, i praktiken visat sig mindre lämplig, torde i allt fall viss ändring av förevarande stadgande böra vidtagas. För egen del förordar jag sådan ändring, att länsstyrelsen skall äga att, efter hörande av vederbörande kommun, medgiva befrielse från nöjesskatten; dock att, om kommunen avstyrkt framställningen, befrielsen må avse endast den staten tillkommande andelen av skatten. Genom ett dylikt stadgande sker ej något inträng på den kommunala självbestämmanderättens område, medan å andra sidan för länsstyrelserna möjliggöres att följa en enhetlig praxis såvitt angår besluten om befrielse från den statliga delen av nöjesskatten.»

I praxis synes i intet fall, där vid nöjestillställning tivoli- eller cirkusföretag medverkat mot andel i intäkterna, hel befrielse enligt 16 § första stycket nöjesskatteförordningen ha medgivits. Beträffande frågan om delbefrielse i dylika fall har regeringsrätten i ett år 1948 avgjort mål ej gjort ändring i länsstyrelses beslut att medgiva sådan delbefrielse (RÅ 1948 Fi not.

424). I ett år 1950 avgjort mål har däremot delbefrielse icke medgivits (RÅ 1950 Fi not. 547). Avgörande vikt synes i sistnämnda mål ha fästs vid de villkor, på vilka vederbörande företag åtagit sig att medverka vid nöjeställningarna.

I de föreliggande *motionerna* har anförts i huvudsak följande. Bestämmelserna i 16 § nöjesskatteförordningen hade ofta och särskilt på senare år tolkats därhän, att befrielse från nöjesskatt vägrats på den del av inkomsten — i regel procentuellt beräknad — som influtit på vissa nöjesarrangemang och som enligt överenskommelse mellan nöjesarrangörerna och företagare inom nöjesbranschen tillfallit dessa såsom ersättning för deras medverkan vid nöjeställningarna. Däremot hade befrielse från nöjesskatt i regel medgivits i de fall, där nöjesarrangörerna före nöjeställningarna träffat avtal med vederbörande yrkesutövare om en till sitt belopp fastställd avgift såsom ersättning för medverkan vid nöjeställningarna. Det syntes vara otillfredsställande att de nöjesarrangörer, som anordnade nöjeställningar till förmån för de i nämnda paragraf angivna syftemålen och sökte gardera sig för eventuella förluster genom en uppgörelse på basis av att viss andel i bruttointäkterna skulle tillfalla arrangörerna och resten utgöra ersättning till yrkesutövarna för deras kostnader och således helt övervältra riskerna av ett ekonomiskt misslyckande på de senare, skulle vägras befrielse från nöjesskatt i full utsträckning, under det att de nöjesarrangörer, som toge denna risk och träffade uppgörelse om en viss engångsersättning, skulle kunna påräkna full befrielse.

I den mån den kommun, i vilken nöjeställningen anordnades, ej beviljade befrielse från erläggande av nöjesskatt, syntes sådan befrielse ej heller böra ifrågakomma för den statliga delen av skatten. De kommunala myndigheterna torde utöva tillfredsställande kontroll över att befrielse icke medgaves vad avser den kommunala delen av skatten i andra fall än förordningen medgäve.

Utskottet. De föreliggande motionerna syfta till sådan ändring av 16 § nöjesskatteförordningen att hel befrielse från nöjesskatt må kunna medgivas, då vid nöjeställning, vars behållning skall användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, företagare i nöjesbranschen medverkat mot andel i intäkterna. I anslutning härtill har i motionerna yrkats, att kommunerna måtte tillerkännas ökat inflytande beträffande beslut om befrielse från nöjesskatt.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår innehöll 11 § i 1940 års nöjesskatteförordning den bestämmelsen att länsstyrelsen ägde, när kommunen det tillstyrkt, medgiva befrielse från nöjesskatten, då nöjeställning anordnats uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål. I motsvarande stadgande i nu gällande nöjesskatteförordning, 16 §, har införts en bestämmelse av innebörd, att befrielse från nöjesskatt må ifrågakomma jämväl i fall, där behållningen endast till viss del går till ändamål av

nyss angivet slag. Befrielsen avser därvid nämnda del av behållningen. Enligt av vederbörande departementschef gjort uttalande, vilket av riksdagen lämnades utan erinran, borde såsom förutsättning för befrielse i dylika fall gälla, att en väsentlig del av behållningen skulle användas för ändamål, varom här vore fråga, och att anledning icke föreläge till antagande, att ett privatekonomiskt vinstintresse låge bakom anordnandet av tillställningen.

Som skäl för yrkandet om ändring i gällande bestämmelser har i motionerna framhållits, att det vore otillfredsställande med en olika behandling i fråga om befrielse från nöjesskatt av, å ena sidan, det fall då en företagare medverkade mot andel i intäkterna och, å andra sidan, det fall då företagen för sin medverkan erhöle till beloppet bestämd ersättning. För anordnaren av nöjestillställningen vore det nämligen, enligt motionärerna, en fördel med en uppgörelse av det förra slaget, när han på så sätt kunde avbörda sig risken för ekonomiskt bakslag.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att anordnandet av nöjestillställning i flertalet fall givetvis är förbundet med en viss risk. Det får då antagas, att om en vid nöjestillställning medverkande tivoliägare eller liknande rörelseidkare åtar sig denna risk, han också betingar sig ofta nog betydande favörer vid avtalsuppgörelsen, ett förhållande som uppenbarligen går ut över de intressen, som nöjestillställningen är avsedd att befrämja. Då nöjesskatteförordningen medger efterskänkande av nöjesskatten i vissa fall, är motivet härtill givetvis, att statsmakterna på detta sätt velat stödja ur samhällets synpunkt behjärtansvärda ändamål, vilkas tillgodoseende på enskilt initiativ i viss utsträckning måste ske med medel, som hopbragts genom nöjesanordningar av olika slag. Den förmånsställning, som sålunda beretts nöjestillställningar av denna kategori, måste, såsom framgår av förarbetena vid bestämmelsernas tillkomst, motsvaras av ett krav från det allmännas sida, att vid nöjestillställningarna inflytande medel i tillbörlig omfattning tillgodoföras ändamål, till vars förmån tillställningarna anordnats.

Någon allmängiltig norm för vad som i detta hänseende skall anses skäligt läser icke kunna uppställas. Det torde ej heller böra ifrågakomma att med anledning av vad i motionerna anförts på ifrågavarande område tillskapa författningsbestämmelser, som taga sikte på ett visst slags ekonomiska uppgörelser mellan, å ena sidan, anordnare av nöjestillställningar och, å andra sidan, medverkande härvid. I stället bör det ankomma på myndigheterna att i det enskilda fallet träffa avgörande i frågor om befrielse från nöjesskatt med beaktande av de ekonomiska uppgörelser och övriga omständigheter, som förekommit i samband med anordnandet av en nöjestillställning.

Vad angår det i motionerna framförda kravet på ökat kommunalt inflytande vid prövning av frågor om befrielse från nöjesskatt vill utskottet erinra om att enligt 1940 års nöjesskatteförordning förelåg kommunal vetorätt; mot kommunens avstyrkande kunde befrielse alltså icke medgivas. Däremot kunde ansökan om befrielse avslås i det fall att kommunen tillstyrkt. I gällande nöjesskatteförordning ha kommunerna bibehållits vid sitt inflytande

på prövningen av frågor om befrielse såvitt avser den kommunala andelen av nöjesskatten. Kommunen kan däremot numera icke hindra att befrielse medges i fråga om den statliga andelen. Ett avgörande skäl för denna ändring mot vad som tidigare gällde var önskvärdheten att åvägabringa en enhetlig praxis i ärenden rörande befrielse. Då riksdagen så sent som hösten 1945 tog ställning i fråga om kommunernas medverkan vid prövning av frågor om befrielse från nöjesskatt och då de skäl, på vilka riksdagen grundade sitt ställningstagande härutinnan, alltjämt äga giltighet, anser sig utskottet icke böra förorda någon ändring i de nu gällande reglerna i detta avseende.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 213 av herr Nyström
samt II: 283 av herrar Jansson i Kalix och Gavelin om ändring eller översyn av 16 § förordningen om nöjesskatt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Heüman, Franzon, Velander, Falk, Ramberg, Niklasson, Wehtje, Werner och Spetz samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Sundström, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Sjölin, Allard, Kärrlander och Nilsson i Svalöv.